

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
X Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 квітня 2023 року)

Суми
2023

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Ільницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Камьонка М., д-р габ. (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Польща);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 10 від 01.06.2023 р.)

**Суспільно-політичні процеси в Україні та світі:
історія, проблеми, перспективи** : матер. X Всеукр. наук.-
практ. конф. (Суми, 28 квітня 2023 р.) / ред. колегія :
В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін.
Суми : Сумський державний університет, 2023. 196 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи», присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2023

МУРАШКО К. О.
студентка, гр. ІС-91,
Сумський державний університет
(наук. керівник: к.і.н., доц. А. В. Гончаренко)

К. РОДЗАЄВСЬКИЙ: НАРИСИ З БІОГРАФІЇ РОСІЙСЬКОГО ФАШИСТА

Костянтин Родзаєвський був одним із чотирьох дітей нотаріуса з Києва Володимира Родзаєвського та його дружини Надії Михайлівни. Він успішно завершив навчання в школі, навіть став комсомольцем. Неочікувано для рідних та близьких К. Родзаєвський утік у Маньчжурію. Обставини цього невідомі. Пізніше, в 1928 році, до нього приєдналися батько та молодший брат, а матір із сестрами були заарештовані ОГПУ [1, с. 70].

У Харбіні К. Родзаєвський вступив на юридичний факультет – так почався його шлях у політичну діяльність. Під час навчання він познайомився з людьми, які в подальшому мали значний вплив на його ідеологію і погляди – націоналістами та антикомуністами Георгієм Гнісом і Миколою Нікіфоровим, які, до того ж, були його викладачами. Згодом він вступив до лав Російської фашистської організації, потім створив та очолив Російську фашистську партію, якою керував до 1943 року [2].

Після створення на окупованій Японією території Маньчжурії маріонеткової держави Маньчжоу-Го К. Родзаєвський був призначений за протекцією японської влади начальником культурно-просвітницького відділу Бюро у справах російських емігрантів (БРЕМ) у

Маньчжурії. Напередодні німецько-радянської війни, у червні 1941 році К. Родзаєвського нагородили знаком головного бюро БРЕМ «За старанність» [5].

На початку німецько-радянської війни він став відомим завдяки своєму антисемітизму та працям, які друкувалися в партійних виданнях «Наш шлях» і «Нація». К. Родзаєвський також опублікував брошуру «Шкода Іуди» і монографію «Сучасна іудизація світу або Єврейське питання в ХХ столітті» [3; 4].

У травні 1943 року Костянтином Родзаєвським зацікавилась японська військова адміністрація. У японської влади були претензії і підозри щодо його зв'язків із радянськими органами державної безпеки, оскільки обставини втечі із СРСР залишались нерозкритими. Допитували також і деяких його соратників по партії. Але згодом, скоріш за все, отримавши роз'яснення, японці звільнили утриманців і К. Родзаєвський повернувся до роботи у БРЕМ.

В липні 1943 року Харбінська військова місія без будь-яких пояснень оголосила про заборону партії і її осередків в Маньчжурії, Японії та Китаї. Відповідно, уніформа, пісні та емблема партії опинилися під суворою забороною [1, с. 368-370].

13 серпня 1945 року через загрозу окупації Маньчжоу-Го радянськими військами К. Родзаєвський переїхав до Шанхаю. Наприкінці війни вів переговори із представниками СРСР щодо повернення на батьківщину. Саме у Шанхаї він написав статтю «Тиждень, що змінив душу», в якій кається і описує свій душевний перелом, а також визнає наступництво радянського періоду після

царського, порівнює Й. Сталіна як збирача російських земель і відтворювача російської величі з царем Іваном Калитою [5].

У відповідь на це К. Родзаєвський отримав запевнення в недоторканності і отриманні нової посади журналіста-агітатора. Переїхавши із Шанхая до Пекіну, три тижні прожив у радянському посольстві. До від'їзду його терзали сумніви, але він все-таки вирішив повернутись. У жовтні 1945 року із документами лейтенанта червоної армії К. Родзаєвський вилетів до Москви. При в'їзді в СРСР був заарештований і етапом відправлений до столиці.

К. Родзаєвського звинувачували у активній антирадянській пропаганді, шпіднажі, підривній діяльності та підготовці замаху проти Й. Сталіна. Усі засуджені, і К. Родзаєвський також, визнали свою вину. 30 серпня 1946 року Костянтин Родзаєвського розстріляли [6].

Отже, життя К. Родзаєвського було цікавим та неоднозначним. Спочатку еміграція, потім навчання, а згодом і становлення як політичного діяча з шовіністичними та антисемітськими поглядами. Перебування в Харбіні надихнуло К. Родзаєвського на створення Російської фашистської партії, яка була одним з центрів діяльності ультраправих представників російської еміграції у Маньчжурії. Проте невдовзі його партія була заборонена японською владою.

Костянтин Родзаєвський вирішив виправити ситуацію – розкаятись та повернутись до СРСР. Але дива не сталося і одного з найбільш відомих російських фашистів після повернення до Радянського Союзу було

засуджено за антирадянську агітацію і пропаганду та страчено.

-
1. Стефан Д. Русские фашисты: Трагедия и фарс в эмиграции, 1925–1945. Москва: Слово, 1992. 441 с.
 2. Аблова Н. Е. КВЖД и российская эмиграция в Китае. Москва: Русская панорама, 2004. 432 с.
 3. Родзаевский К. В. Иуда на ущербе. Мир перед освобождением. Москва: Паллада, 1997. 78 с
 4. Родзаевский К. Современная иудаизация мира, или Еврейский вопрос в XX столетии. Харбин: Наш путь, 1943. 331 с.
 5. Балакшин П. Финал в Китае. Возникновение, развитие и исчезновение белой эмиграции на Дальнем Востоке. Сан-Франциско: Сириус, 1959. Т. 2. 374 с.
 6. Смирнов А. А. Казачьи атаманы. Москва: Олма-пресс, 2002. 544 с.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. ЛОКАЛЬНІ СТУДІЇ

- Бакуліна Є. С.**
Василь Вишиваний у боротьбі за Україну 3
- Власенко В. М.**
До біографії професора Леоніда Фролова 11
- Дегтярьов С. І.**
Джерелознавчий потенціал Повного зібрання законів Російської імперії щодо вивчення історії Сумщини 18
- Єльнікова А. О.**
Дослідження діяльності Українського національно-демократичного об'єднання 25
- Зьоменко М. В.**
До історії Міністерства преси та пропаганди УНР (за матеріалами фонду 1113 ЦДАВО України) 29
- Король В. М.**
Візуальні матеріали, присвячені сільській електрифікації, на сторінках повоєнної обласної преси Сумщини (1945-1955 рр.) 35
- Кудінов Д. В.**
«Камень громовой или упавший с неба»: до історії падіння та початку вивчення «сумського метеорита» 46
- Кулешова А. В.**
Передумови видання Валуєвського циркуляру 1863 р. 55

<i>Мірошніченко А. В.</i> Кримські татари: поніверяння депортації	59
<i>Осадчий Є. М.</i> Бунякинський перевіз на Сеймі	64
<i>Принь О. В.</i> Бутаков В'ячеслав Інокентійович (1882–1946) – революціонер, археолог-аматор, історик	70
<i>Ровенська С. М.</i> Олександр Сема (Семмо) – сотник армії УНР та письменник	76
<i>Рубан А. В.</i> Європейський підприємницький капітал у машинобудівній промисловості на українських землях (1874–1914 рр.)	79
<i>Рубан В. В.</i> Спортивний часопис «Гарт» (1946) (до історіографії проблеми)	83
<i>Слюсарєва Є. О.</i> Аграрне питання в програмах політичних партій в роки Української революції (1917-1921)	90
<u>ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ</u>	
<i>Гончаренко А. В.</i> Централізація державної влади в Італії фашистським режимом Беніто Муссоліні у 20–30-х рр. ХХ ст.	95
<i>Дегтярьова Д. С.</i> Історичні передумови встановлення культу особи	103

Мурашко К. О.
К. Родзаєвський: нариси з біографії російського фашиста 108

Тихончук Д.
Економічний успіх повоєнного відновлення: досвід французької держави (1944–1969 рр.) 112

Червяченко В. Р.
Чехословаччина напередодні «Празької весни» 1968 р. 116

СУСПІЛЬСТВО І ПОЛІТИКА: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Власенко В. М., Сугоняко Д. Р.
До біографії Якова Моралевича 122

Гаврилишин П. М.
Богдан Гаврилишин – член Римського клубу 131

Зьоменко М. В.
Створення Міністерства преси і пропаганди УНР 136

Лобко Н. В.
Вплив радянського гендерного порядку на формування трудової орієнтації чоловіків і жінок 140

Степанов В. В.
Мова як засіб маніпуляції в процесах державотворення і політичних трансформацій 146

Тодоров І. Я.
Безпекові гарантії для України: стан і перспективи 151

КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Антонов Є. М.

Сумський обласний художній музей
ім. Никанора Онацького 156

Бублик О. І.

Звичаї та побут жителів села Закотне
Луганської області 160

Єгорова Є. С.

Вплив російсько-української війни на крелевецьке
переборне ткацтво 168

Карпенко М. В.

Козацькі традиції: матеріали до вивчення питання 174

Кузьома В. С.

Казка «Приречений царевич» як джерело до вивчення
історії Давнього Єгипту 177

Михайліченко М. А.

Пам'ятки культурної спадщини Сумського району та
перспективи розвитку історико-культурного туризму 183

Шуть Т. І.

Заклади жіночої духовної освіти на території
Наддніпрянської України в ХІХ ст. 188

Наукове видання

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
Х Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 28 квітня 2023 року)

Оригінал-макет підготовлено на
кафедрі історії СумДУ

Редколегія не несе відповідальності за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали друкуються в авторській редакції. Точка зору редколегії не завжди збігається з точкою зору автора.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 16,77. Обл.-вид. арк. 19,83. Тираж 100 пр. Зам.№
Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.